

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

ЦИВІЛЬНЕ ТА СІМЕЙНЕ ПРАВО

Національний університет
«**ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ**»
імені Т.Г. Шевченка

Навчально-науковий
**ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН** імені О.М. Лазаревського

КАФЕДРА
права, філософії та політології

Освітній ступінь
Галузь знань
Спеціальність
Освітньо-професійна програма
Кількість кредитів
Рік підготовки, семестр
Компонент освітньо-професійної програми
Дні занять
Мова викладання
Консультації

бакалавр
08 Право
081 Право
Право
11
2 рік, III та IV семестр
Обов'язковий компонент
згідно з розкладом
українська
щопонеділка 12.00-13.00 (110 кабінет, з
можливістю дистанційної роботи на
платформах ZOOM та Google-class).
Кандидат юридичних наук, доцент
Віхров Сергій Олександрович
E-mail: serhii_vikhrov@ukr.net

Викладач

Контакти

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Навчальний курс «Цивільне та сімейне право» розрахований на студентів закладів вищої освіти спеціальності 081 Право з урахуванням наявності у них базового рівня знань (середньої освіти), які навчаються за освітньо-професійними програмами підготовки бакалавра. Він побудований відповідно до вимог Європейської Кредитно-Трансферної системи (ECTS).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні, законодавчі та соціально-практичні положення щодо правового регулювання цивільних та сімейних відносин в Україні, правові засади організації та діяльності учасників цих відносин.

Для освоєння змісту навчального курсу необхідно засвоїти навчальний матеріал з курсів «Теорія держави і права», «Конституційне право».

Після вивчення дисципліни силабусу отримані студентом знання, вміння та навички будуть необхідні для засвоєння навчального матеріалу курсів «Господарське право», «Адміністративне право», «Фінансове право», «Трудове право» та іншими, а також із спеціальними курсами, що вивчаються студентами.

Курс «Цивільне право» для студентів III курсу складається з двох частин, кожна з яких вивчається протягом навчального семестру. На вивчення курсу відводиться 330 годин / 11 кредитів ECTS. Зокрема курс передбачає 74 годин лекційних занять, 78 годин практичних занять, а також 178 годин самостійної роботи студентів. Формою підсумкового контролю якості знань, навичок, вмінь студентів є залік у III навчальному семестрі і екзамен у IV навчальному семестрі.

Метою викладання навчальної дисципліни „Цивільне та сімейне право” є ознайомлення студентів з теоретичними положеннями щодо правового регулювання цивільних та сімейних відносин в Україні, вивчення ними основних законодавчих та інших нормативно-правових актів, які регулюють вказані відносини, набуття вмій і навичок застосовувати отримані знання. Основними завданнями вивчення дисципліни „Цивільне та сімейне право” є набуття знань, вмій і навичок, що надають студентам можливість вільно орієнтуватися в цивільному та сімейному законодавстві, вірно тлумачити положення законів та підзаконних актів, а також користуватися ними у практичній діяльності. Навчальна дисципліна „Цивільне та сімейне право” максимально наближена до реального життя і надає можливість використати одержані знання для вирішення нагальних питань.

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Шифр згідно ОПП	Компетентності
ЗК1	Здатність до абстрактного мислення аналізу та синтезу
ЗК2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
ЗК3	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
ЗК8	Здатність бути критичним і самокритичним
ЗК10	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)
ЗК11	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні
СК3	Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи
СК5	Здатність застосовувати знання засад і змісту інститутів міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права
СК7	Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: господарське право і господарське процесуальне право
СК8	Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права
СК9	Знання і розуміння основ правового регулювання обігу публічних грошових коштів
СК11	Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти
СК12	Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції
СК13	Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності
СК14	Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації
СК15	Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування
СК16	Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення
СК 17	Здатність до застосування в юридичній діяльності системи норм господарського права, які визначають порядок та принципи організації і здійснення господарської діяльності
СК 25	Вміння аналізувати нормативні акти, якими визначається компетенція органів державної влади і управління
Програмні результати навчання	
ПРН1	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих

	умов та обставин
ПРН3	Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел
ПРН 4	Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми
ПРН 5	Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю
ПРН 6	Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему
ПРН 7	Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами
ПРН 8	Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин
ПРН12	Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло
ПРН13	Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту
ПРН15	Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних
ПРН18	Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи
ПРН20	Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів
ПРН21	Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки
ПРН22	Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях
ПРН23	Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Практичні заняття	Самостій на робота
III семестр				
Змістовий модуль 1.				
Тема 1. Основні положення цивільного права	9	2	2	5
Тема 2. Фізична особа як учасник цивільних відносин	10	2	2	6
Тема 3. Особисті немайнові права фізичної особи	10	2	2	6
Тема 4. Юридичні особи як учасники цивільних відносин	14	4	4	6
Тема 5. Підприємницькі та непідприємницькі товариства як учасники цивільних відносин	14	4	4	6
Тема 6. Держава, Автономна Республіка Крим, територіальні громади як учасники цивільних відносин	9	2	2	5
Змістовий модуль 2.				
Тема 7. Об'єкти цивільних прав	10	2	2	6
Тема 8. Правочини	10	2	2	6
Тема 9. Представництво	10	2	2	6
Тема 10. Строки в цивільному праві, позовна давність.	10	2	2	6
Змістовий модуль 3.				
Тема 11. Право власності, його набуття і припинення	14	4	4	6
Тема 12. Окремі види права власності. Захист права власності	10	2	2	6
Тема 13. Речові права на чуже майно	10	2	2	6
Тема 14. Право інтелектуальної власності	10	2	2	6
Тема 15. Загальні положення про зобов'язання	10	2	2	6
Тема 16. Виконання зобов'язання. Забезпечення виконання	10	2	2	6

Назви тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
зобов'язання				
Тема 17. Припинення зобов'язання. Порухення зобов'язання та відповідальність за порушення зобов'язання	10	2	2	6
Усього за семестр	180	40	40	100
IV семестр				
Змістовий модуль 4.				
Тема 18. Загальні положення про договір	8	2	2	4
Тема 19. Купівля-продаж. Міна	8	2	2	4
Тема 20. Дарування. Рента. Довічне утримання	8	2	2	4
Тема 21. Найм (оренда). Найм (оренда) житла. Позичка	8	2	2	4
Тема 22. Підряд. Будівельний підряд	8	2	2	4
Змістовий модуль 5.				
Тема 23. Послуги. Перевезення. Зберігання	8	2	2	4
Тема 24. Страхування. Доручення. Комісія. Управління майном	8	2	2	4
Тема 25. Позика. Кредит. Банківський вклад. Банківський рахунок. Розрахунки	8	2	2	4
Тема 26. Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Спільна діяльність	10	2	4	4
Змістовий модуль 6.				
Тема 27. Недоговірні зобов'язання	8	2	2	4
Тема 28. Відшкодування шкоди	8	2	2	4
Тема 29. Спадкове право	8	2	2	4
Змістовий модуль 7.				
Тема 30. Забальні положення сімейного права	8	2	2	4
Тема 31. Правове регулювання шлюбу	8	2	2	4
Тема 32. Права та обов'язки подружжя	8	0	2	6
Тема 33. Права та обов'язки батьків і дітей	8	2	2	4
Тема 34. Влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування	10	2	2	6
Тема 35. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів	10	2	2	6
Усього за семестр	150	34	38	78
Усього за курс	330	74	78	178

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.

Змістовий модуль 1.

Тема 1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА (2 год.)

План

1. Предмет і метод цивільного права
2. Система цивільного права
3. Принципи цивільного права
4. Цивільне законодавство
5. Дія актів цивільного законодавства
6. Аналогія закону і аналогія права
7. Відмежування цивільного права від інших суміжних галузей права
8. Підстави виникнення цивільних прав та обов'язків
9. Здійснення цивільних прав та виконання обов'язків
10. Захист цивільних прав та інтересів

Тема 2. ФІЗИЧНА ОСОБА ЯК УЧАСНИК ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН (2 год.)

План

1. Поняття фізичної особи та її цивільна правоздатність
2. Цивільна дієздатність фізичної особи
3. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою
4. Оголошення фізичної особи померлою
5. Опіка та піклування

Тема 3. ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ (2 год.)

План

1. Поняття, види та здійснення особистих немайнових прав фізичної особи
2. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи
3. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи

Тема 4. ЮРИДИЧНІ ОСОБИ ЯК УЧАСНИКИ ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН (4 год.)

План

I заняття

1. Поняття, сутність і правова природа юридичної особи
2. Ознаки юридичної особи
3. Види юридичних осіб
4. Організаційно-правові форми юридичних осіб

II заняття

1. Створення юридичної особи
2. Державна реєстрація юридичної особи
3. Цивільна правоздатність та дієздатність юридичної особи
4. Припинення юридичної особи
5. Злиття, приєднання, поділ та перетворення юридичної особи

Тема 5. ПІДПРИЄМНИЦЬКІ ТА НЕПІДПРИЄМНИЦЬКІ ТОВАРИСТВА ЯК УЧАСНИКИ ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН (4 год.)

План

I заняття

1. Підприємства, їх види та загальні засади правового статусу
2. Особливості правового статусу державних підприємств
3. Особливості правового статусу комунальних підприємств
4. Підприємства колективної власності. Підприємства громадських та релігійних організацій

II заняття

1. Господарські товариства, їх види та загальні засади правового статусу
2. Види акціонерних товариств та особливості їх правового статусу
3. Правовий статус товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю
4. Правовий статус повного товариства, командитного товариства

Тема 6. ДЕРЖАВА, АВТОНОМНА РЕСПУБЛІКА КРИМ, ТЕРИТОРІАЛЬНІ ГРОМАДИ ЯК УЧАСНИКИ ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН (2 год.)

1. Держава як суб'єкт цивільних правовідносин
2. Територіальні громади як суб'єкти цивільних правовідносин
3. Органи, в особі яких держава може виступати як суб'єкт цивільного права
4. Набуття права власності державою

Змістовий модуль 2.

Тема 7. ОБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ (2 год.)

План

1. Поняття, види об'єктів цивільних прав

2. Речі як об'єкти цивільних прав
3. Майно
4. Класифікація речей
5. Гроші, валютні цінності як об'єкти цивільних прав
6. Цінні папери як об'єкти цивільних прав
7. Дії (результати робіт, послуги) та результати інтелектуальної, творчої діяльності як об'єкти цивільних прав
8. Інформація як об'єкт цивільних прав
9. Особисті немайнові блага як об'єкти цивільних прав
10. Майновий комплекс підприємства як об'єкт цивільних правовідносин

Тема 8. ПРАВОЧИНИ (2 год.)

План

1. Поняття правочину
2. Види правочинів
3. Умови чинності правочину
4. Форма правочину
5. Правові наслідки визнання правочину недійсним
6. Правові наслідки вчинення правочину з порушенням встановлених вимог
7. Нікчемні правочини
8. Оспорювані правочини

Тема 9. ПРЕДСТАВНИЦТВО (2 год.)

План

1. Представництво
2. Суб'єктний склад представництва
3. Види представництва
4. Повноваження представника
5. Довіреність та її види
6. Форма довіреності
7. Строк дії довіреності та її припинення
8. Передоручення

Тема 10. СТРОКИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ, ПОЗОВНА ДАВНІСТЬ (2 год.)

План

1. Поняття та види строків у цивільному праві
2. Визначення та обчислення строків
3. Строки здійснення цивільних прав та виконання цивільних зобов'язань
4. Позовна давність
5. Початковий момент перебігу строку позовної давності
6. Наслідки закінчення строку позовної давності
7. Гарантійні строки

Змістовий модуль 3.

Тема 11. ПРАВО ВЛАСНОСТІ, ЙОГО НАБУТТЯ І ПРИПИНЕННЯ (4 год.)

План

І заняття

1. Власність
2. Право власності: поняття, зміст, види
3. Суб'єкти права власності. Форми права власності
4. Речові права
5. Набуття права власності
6. Підстави набуття права власності
7. Момент виникнення права власності за договором

II заняття

8. Здійснення та обмеження права власності
9. Припинення права власності
10. Підстави припинення права власності

Тема 12. ОКРЕМІ ВИДИ ПРАВА ВЛАСНОСТІ. ЗАХИСТ ПРАВА ВЛАСНОСТІ (2 год.)

План

1. Право приватної власності
2. Об'єкти права приватної власності
3. Суб'єкти та форми права власності
4. Поняття, види та суб'єкти права спільної власності
5. Право спільної часткової власності. Право спільної сумісної власності
6. Державна власність. Комунальна власність
7. Поняття і сутність захисту права власності
8. Суб'єкти захисту права власності
9. Речово-правові засоби захисту права власності

Тема 13. РЕЧОВІ ПРАВА НА ЧУЖЕ МАЙНО (2 год.)

План

1. Види речових прав на чуже майно
2. Право володіння чужим майном
3. Право користування чужим майном (земельні та особисті сервітути)
4. Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис)
5. Право користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій)

Тема 14. ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ (2 год.)

План

1. Загальні положення про право інтелектуальної власності
2. Право інтелектуальної власності на літературний, художній та інший твір (авторське право)
3. Право інтелектуальної власності на виконання, фонограму, відеограму та програму (передачу) організації мовлення
4. Право інтелектуальної власності на наукове відкриття, на винахід, корисну модель, промисловий зразок, на компонування інтегральної мікросхеми, на раціоналізаторську пропозицію, на сорт рослин, породу тварин
5. Право інтелектуальної власності на комерційне найменування, на торговельну марку, на географічне зазначення, на комерційну таємницю

Тема 15. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЗОБОВ'ЯЗАННЯ (2 год.)

План

1. Зобов'язальне право як підгалузь цивільного права
2. Поняття та сутність зобов'язання
3. Види цивільно-правових зобов'язань
4. Підстави виникнення зобов'язань
5. Сторони у зобов'язанні
6. Зобов'язання з множинністю осіб
7. Солідарні та субсидіарні зобов'язання

Тема 16. ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ (2 год.)

План

1. Поняття і принципи виконання зобов'язання
2. Виконання зобов'язання належними сторонами
3. Виконання зобов'язання частинами

4. Строк (термін) виконання зобов'язання
5. Місце виконання зобов'язання
6. Спосіб виконання зобов'язання
7. Загальні умови забезпечення виконання зобов'язання
8. Способи забезпечення виконання зобов'язань
9. Правові наслідки порушення зобов'язання

Тема 17. ПРИПИНЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ. ПОРУШЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ (2 год.)

План

1. Підстави припинення зобов'язання
2. Правові наслідки порушення зобов'язання
3. Поняття, види та форми цивільно-правової відповідальності за порушення зобов'язань
4. Підстави та умови цивільно-правової відповідальності за порушення зобов'язань
5. Підстави звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання

Змістовий модуль 4.

Тема 18. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ДОГОВІР (2 год.)

1. Поняття та види договору
2. Зміст договору. Умови договору
3. Строк договору. Ціна в договорі
4. Укладення договору
5. Зміна і розірвання договору

Тема 19. КУПІВЛЯ-ПРОДАЖ. МІНА (2 год.)

План

1. Договір купівлі-продажу та його предмет
2. Форма договору купівлі-продажу
3. Обов'язки продавця за договором та його відповідальність
4. Кількість товару. Асортимент товару
5. Якість товару. Гарантії якості товару
6. Комплектність товару. Тара та упаковка за договором купівлі-продажу
7. Обов'язок покупця прийняти товар
8. Ціна товару
9. Оплата товару. Продаж товару в кредит
10. Страхування товару
11. Договір роздрібною купівлі-продажу
12. Особливості купівлі-продажу нерухомого майна
13. Поняття та значення договору міни

Тема 20. ДАРУВАННЯ. РЕНТА. ДОВІЧНЕ УТРИМАННЯ (2 год.)

План

1. Договір дарування
2. Форма договору дарування
3. Сторони у договорі дарування
4. Договір ренти
5. Форма договору ренти
6. Сторони у договорі ренти
7. Поняття договору довічного утримання (догляду)
8. Форма договору довічного утримання (догляду)
9. Сторони в договорі довічного утримання (догляду)

Тема 21. НАЙМ (ОРЕНДА). НАЙМ (ОРЕНДА) ЖИТЛА. ПОЗИЧКА (2 год.)

План

1. Договір найму
2. Плата за користування майном
3. Строк договору найму
4. Користування річчю, переданою у найм
5. Піднайм
6. Припинення договору найму
7. Лізинг
8. Договір найму житла
9. Плата за користування житлом
10. Строк договору найму житла
11. Розірвання договору найму житла
12. Договір позички
13. Обов'язки та права сторін за договором позички
14. Припинення договору позички

Тема 22. ПІДРЯД. БУДІВЕЛЬНИЙ ПІДРЯД (2 год.)

План

1. Договір підряду.
2. Генеральний підрядник і субпідрядник.
3. Ціна роботи.
4. Строки виконання роботи. Порядок оплати роботи.
5. Якість роботи.
6. Побутовий підряд.
7. Договір будівельного підряду.
8. Забезпечення будівництва та оплата робіт.
9. Передання та прийняття робіт.
10. Відповідальність сторін.

Змістовий модуль 5.

Тема 23. ПОСЛУГИ. ПЕРЕВЕЗЕННЯ. ЗБЕРІГАННЯ (2 год.)

План

1. Договір про надання послуг
2. Плата за договором про надання послуг
3. Строк договору про надання послуг
4. Розірвання договору про надання послуг
5. Загальні положення про перевезення
6. Договір перевезення вантажу. Договір перевезення пасажирів та багажу
7. Права пасажирів
8. Загальні положення про зберігання
9. Договір зберігання. Виконання договору зберігання
10. Строк зберігання. Плата за зберігання
11. Відшкодування збитків

Тема 24. СТРАХУВАННЯ. ДОРУЧЕННЯ. КОМІСІЯ. УПРАВЛІННЯ МАЙНОМ (2 год.)

План

1. Договір страхування
2. Форма договору страхування
3. Сторони у договорі страхування, їх права та обов'язки
4. Договір доручення
5. Виконання доручення. Припинення договору доручення
6. Договір комісії
7. Виконання договору комісії. Комісійна плата

8. Договір управління майном
9. Сторони договору управління майном, їх права та обов'язки
10. Здійснення управління майном

Тема 25. ПОЗИКА. КРЕДИТ. БАНКІВСЬКИЙ ВКЛАД. БАНКІВСЬКИЙ РАХУНОК. РОЗРАХУНКИ (2 год.)

План

1. Договір позики
2. Форма договору позики
3. Кредитний договір
4. Проценти за кредитним договором
5. Договір банківського вкладу
6. Види банківських вкладів
7. Договір банківського рахунка
8. Розірвання договору банківського рахунка
9. Загальні положення про розрахунки
10. Форми розрахунків

Тема 26. РОЗПОРЯДЖАННЯ МАЙНОВИМИ ПРАВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ. СПІЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ (4 год.)

План

I заняття

1. Види договорів щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності
2. Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності
3. Ліцензійний договір

II заняття

4. Договір комерційної концесії
5. Договір про спільну діяльність
6. Договір простого товариства

Змістовий модуль 6.

Тема 27. НЕДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ (2 год.)

План

1. Публічна обіцянка винагороди
2. Вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення
3. Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи
4. Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи

Тема 28. ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ (2 год.)

План

I заняття

1. Загальні підстави відповідальності за завдану майнову шкоду
2. Підстави відповідальності за завдану моральну шкоду
3. Відшкодування шкоди, завданої особою у разі здійснення нею права на самозахист
4. Відшкодування шкоди, завданої у стані крайньої необхідності
5. Відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником чи іншою особою
6. Відшкодування шкоди, завданої органом державної влади або органом місцевого самоврядування
7. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду
8. Відшкодування майнової шкоди фізичній особі, яка потерпіла від злочину

Тема 29. СПАДКОВЕ ПРАВО (2 год.)

План

1. Загальні положення про спадкування
2. Склад спадщини
3. Відкриття спадщини
4. Спадкоємці
5. Право на спадкування
6. Прийняття спадщини
7. Оформлення права на спадщину
8. Спадкування за заповітом
9. Посвідчення заповіту
10. Недійсність заповіту
11. Виконання заповіту
12. Спадкування за законом
13. Черговість спадкування за законом
14. Спадкування за правом представлення
15. Перехід права на прийняття спадщини

Змістовий модуль 7.

Тема 30. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ СІМЕЙНОГО ПРАВА (2 год.)

План

1. Поняття сімейного права
2. Предмет і метод сімейного права
3. Основні засади (принципи) сімейного права
4. Здійснення сімейних прав та виконання сімейних обов'язків
5. Захист сімейних прав та інтересів

Тема 31. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ШЛЮБУ (2 год.)

План

1. Поняття шлюбу та його правова природа
2. Умови та порядок укладення шлюбу
3. Недійсність шлюбу
4. Поняття та підстави припинення шлюбу
5. Розірвання шлюбу органом РАЦС
6. Розірвання шлюбу в судовому порядку

Тема 32. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ПОДРУЖЖЯ (2 год.)

План

1. Особисті немайнові права та обов'язки подружжя
2. Право особистої приватної власності дружини і чоловіка та його здійснення
3. Право спільної сумісної власності подружжя, підстави його набуття та об'єкти
4. Поділ майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя
5. Права та обов'язки подружжя по утриманню
6. Шлюбний договір

Тема 33. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ БАТЬКІВ І ДІТЕЙ (2 год.)

План

1. Визначення походження дитини
2. Особисті немайнові права та обов'язки батьків і дітей
3. Позбавлення батьківських прав
4. Відібрання дитини без позбавлення батьківських прав
5. Права батьків і дітей на майно
6. Обов'язок матері, батька утримувати дитину та його виконання
7. Обов'язок батьків утримувати повнолітніх дочку, сина та його виконання

8. Обов'язок повнолітніх дочки, сина утримувати батьків та його виконання

Тема 34-35. ВЛАШТУВАННЯ ДІТЕЙ-СИРИТ І ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ІНШИХ ЧЛЕНІВ СІМ'Ї ТА РОДИЧІВ (4 год.)

План

1. Правовий захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування
2. Усиновлення
3. Провадження діяльності з усиновлення.
4. Опіка та піклування над дітьми
5. Провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини
1. Патронат над дітьми
2. Прийомна сім'я
3. Дитячий будинок сімейного типу
4. Правова охорона дитинства
5. Права та свободи дитини
6. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Основні нормативно-правові акти

1. Конституція України
2. Декларація прав дитини від 20 листопада 1959 р.
3. Конвенція про згоду на вступ до шлюбу, мінімальний шлюбний вік та реєстрацію шлюбів від 7 листопада 1962 р.
4. Європейська конвенція про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми від 29 травня 1980 р.
5. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 р.
6. Цивільний кодекс України
7. Сімейний кодекс України
8. Житловий кодекс України
9. Цивільний процесуальний кодекс України
10. Повітряний кодекс України
11. Кодекс Торговельного мореплавства України
12. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23 квітня 1991 р.
13. Про освіту: Закон України від 23 травня 1991 р.
14. Про господарські товариства: Закон України від 19 листопада 1991 р.
15. Про приватизаційні папери: Закон України від 6 березня 1992 р.
16. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 р.
17. Про науково-технічну інформацію: Закон України від 25 червня 1993 р.
18. Про нотаріат: Закон України від 2 вересня 1993 р.
19. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15 грудня 1993 р.
20. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15 грудня 1993 р.
21. Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті: Закон України від 23 вересня 1994 р.
22. Про транспорт : Закон України від 10 листопада 1994 р.
23. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинуві незаконними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду: Закон України від 1 грудня 1994 р.
24. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України від 24 січня 1995 р.
25. Про страхування: Закон України від 7 березня 1996 р.
26. Про залізничний транспорт: Закон України від 4 липня 1996 р.
27. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні: Закон України від 30 жовтня 1996 р.
28. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р.

29. Про благодійність і благодійницькі організації: Закон України від 16 вересня 1997 р.
30. Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем: Закон України від 5 листопада 1997 р.
31. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 р.
32. Про Національний банк України: Закон України від 20 травня 1999 р.
33. Про охорону прав на зазначення походження товарів: Закон України 16 червня 1999 р.
34. Про концесії: Закон України від 16 липня 1999 р.
35. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15 вересня 1999 р.
36. Про племінне тваринництво: Закон України в редакції від 21 грудня 1999 р.
37. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України в редакції від 1 червня 2000 р.
38. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 р.
39. Про автомобільний транспорт: Закон України від 05 квітня 2001 р.
40. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 р.
41. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України від 21 червня 2001 р.
42. Про авторське право і суміжні права: Закон України в редакції від 11 липня 2001 р.
43. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 липня 2001 р.
44. Про кредитні спілки: Закон України від 20 грудня 2001 р.
45. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України в редакції від 17 січня 2002 р.
46. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців: Закон України від 15 травня 2003 р.
47. Про іпотеку: Закон України від 5 червня 2003 р.
48. Про соціальні послуги: Закон України від 19 червня 2003 р.
49. Про кооперацію: Закон України від 10 липня 2003 р.
50. Про соціальну роботу з дітьми та молоддю: Закон України від 13 січня 2005 р.
51. Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей: Закон України від 2 червня 2005 р.
52. Про захист прав споживачів: Закон України в редакції від 1 грудня 2005 р.
53. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23 лютого 2006 р.
54. Про управління об'єктами державної власності: Закон України від 21 вересня 2006 р.
55. Про акціонерні товариства: Закон України від 17 вересня 2008 р.
56. Про Депозитарну систему України: Закон України від 6 липня 2012 р.
57. Про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії: Постанова Кабінету Міністрів України від 7 вересня 1993 р. № 706.
58. Типове положення про притулок для дітей служби у справах дітей : Затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 9 червня 1997 р. № 565.
59. Порядок забезпечення споживачів природним газом: Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р. № 1729.
60. Порядок постачання електричної енергії споживачам: Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 9 квітня 2002 р. № 475.
61. Положення про дитячий будинок сімейного типу: Затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2002 р. № 564.
62. Положення про прийомну сім'ю: Затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2002 р. № 565.
63. Правила надання послуг поштового зв'язку: Затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 17 серпня 2002 р. № 1155.
64. Порядок розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу: Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 р. № 616.
65. Правила надання та отримання телекомунікаційних послуг: Затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2005 р. № 720.

66. Положення про Державний департамент з усиновлення та захисту прав дитини: Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2006 р. № 367.
67. Типове положення про службу у справах дітей обласної, Київської та Севастопольської міської державної адміністрації: Затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2007 р. № 1068.
68. Типове положення про службу у справах дітей районної, районної у містах Києві та Севастополі державної адміністрації: Затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2007 р. № 1068.
69. Порядок провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини: Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. № 866.
70. Типове положення про комісію з питань захисту прав дитини: Затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. № 866.
71. Порядок провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей: Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2008 р. № 905.
72. Загальне положення про центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді: Затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2013 р. № 573.
73. Інструкція про порядок організації та здійснення валютно-обмінних операцій на території України: Затверджена постановою Правління Нацбанку України від 12 грудня 2002 р. № 502.
74. Інструкція про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: Затверджена наказом Міністерства юстиції України від 3 березня 2004 р. № 20/5 (zareestrovana v Міністерстві юстиції України 3 березня 2004 р. за № 283/8882).
75. Правила перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України : затверджені наказом Міністерства транспорту та зв'язку України від 27 грудня 2006 р. № 1196.
76. Порядок вибуття дітей із закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, й соціального захисту дітей до сімейних форм виховання: Затверджений наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України від 2 лютого 2007 р. № 302/80/49 (zareestrovaniy u Міністерстві юстиції України 5 березня 2007 р. за № 186/13453).
77. Порядок взаємодії центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді із закладами охорони здоров'я щодо профілактики раннього соціального сирітства: Затверджений наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства охорони здоров'я України від 24 липня 2007 р. № 2643/420 (zareestrovaniy u Міністерстві юстиції України 6 серпня 2007 р. за № 898/14165).
78. Порядок взаємодії центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та управлінь (відділів) освіти щодо підготовки до самостійного життя дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з числа учнів старших та випускних класів інтернатних закладів і шкіл соціальної реабілітації: Затверджений наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства освіти і науки України від 28 вересня 2007 р. № 3455/853 (zareestrovaniy u Міністерстві юстиції України 18 жовтня 2007 р. за № 1186/14453).
79. Типове положення про дитячий будинок-інтернат: Затверджене наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 2 квітня 2008 р. № 173 (zareestrovane v Міністерстві юстиції України 23 липня 2008 р. за № 675/15366).
80. Типове положення про молодіжне відділення дитячого будинку-інтернату: Затверджене наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 2 квітня 2008 р. № 173 (zareestrovane v Міністерстві юстиції України 23 липня 2008 р. за № 675/15366).
81. Інструкція щодо порядку взаємодії структурних підрозділів, відповідальних за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї: Затверджена наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства внутрішніх справ

України від 7 вересня 2009 р. № 3131/386 (zareєстрована у Міністерстві юстиції України 30 вересня 2009 р. за № 917/16933).

82. Порядок здійснення соціального супроводження прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу: Затверджений наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 23 вересня 2009 № 3357 (zareєстрований у Міністерстві юстиції України 16 жовтня 2009 р. за № 966/16982).
83. Порядок взаємодії центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді і служб у справах дітей у процесі встановлення опіки, піклування, створення та забезпечення діяльності прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу: Затверджений наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 25 вересня 2009 р. № 3385 (zareєстрований у Міністерстві юстиції України 21 жовтня 2009 р. за № 972/16988).
84. Інструкція з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей: Затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 19 грудня 2012 р. № 1176 (zareєстрована у Міністерстві юстиції України 15 січня 2013 р. за № 121/22653).

Основна література

1. Борисова В.І. Цивільне право України. – К.: Юрінком Інтер. - 2007. – 1030 с.
2. Законодавство України про сім'ю. – К.: Юрінком Інтер. - 2002. – 384 с.
3. Науково-практичний коментар Сімейного кодексу України / За ред. Ю.С.Червоного. – К.: Юрінком Інтер. - 2008. – 504 с.
4. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнєцової, В.В.Луця. – К.: Юрінком Інтер. - 2008. – 1920 с.
5. Сімейне право України / За ред. В.І.Борисової та І.В.Жилінкової. – К.: Юрінком Інтер. - 2008. – 288 с.
6. Сімейне право України / За ред. Є.О.Харитонова. – К.: Істина. - 2008. – 200 с.
7. Спадкування за законодавством України. Коментар. Судова практика. – К.: Юрінком Інтер. - 2008. – 384 с.
8. Харитонов Е.О., Саниахметова Н.А. Гражданское право Украины: Учебник. Издание второе. – Харьков: Одиссей, 2005. – 960 с.
9. Цивільне право України: Підручник: Кн. 1 / За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнєцової. – К.: Юрінком Інтер. - 2005. – 736 с.
10. Цивільне право України: Підручник: Кн. 2 / За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнєцової. – К.: Юрінком Інтер. - 2005. – 640 с.
11. Цивільний кодекс України: Коментар // За ред. Є.О.Харитонова, О.М.Калітенко. – Харків: Одиссей, 2003. – 856 с.

Додаткова література

1. Архипов С. И. Субъект права: теоретическое исследование. – СПб: Юридический Центр Пресс, 2004. – 469 с.
2. Бервено С. М. Проблеми договірної права України: Монографія. - К., Юрінком Інтер. – 2006. – 392 с.
3. Боднар Т.В. Виконання договірних зобов'язань у цивільному праві. – К.: Юрінком Інтер. - 2005. – 272 с.
4. Буркацький Л.К. Захист цивільного права та інтересу. – К.: Юрінком Інтер. - 2006. – 400 с.
5. Буркацький Л. К. Спадкове право України: теорія, коментарі, практика, зразки заяв: Навчальний посібник. – К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2008. – 384 с.
6. Відшкодування матеріальної та моральної шкоди / Упоряд.: В.С. Ковальський, Л.П. Ляшко. – К.: Юрінком Інтер. - 2004. – 400 с.
7. Вінник О. М. Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового забезпечення. Монографія. - К.: Атіка, 2003. – 352 с.
8. Галянтич М. К. Промислова власність: правові засоби охорони та захисту. Монографія. – К.: НДІ приватного права і підприємництва, 2003. – 256 с.
9. Дзера І.О. Цивільно-правові засоби захисту права власності в Україні. – К.: Юрінком Інтер. - 2001. – 256 с.

10. Договірне право. Загальна частина / За ред. О.В. Дзери. – К.: Юрінком Інтер. - 2008. – 720 с.
11. Зобов'язальне право: Теорія і практика / За ред. О. В. Дзери. - К.: Юрінком Інтер, 2000. – 810 с.
12. Иоффе О. С. Обязательственное право. - М.: Юридическая литература, 1975. – 880 с.
13. Иоффе О. С. Правоотношения по советскому гражданскому праву. – Л.: Издательство Ленинградского университета, 1949. – 144 с.
14. Красавчиков О. А. Категории науки гражданского права. Избранные труды: В 2 т. – М.: Статут, 2005.
15. Новицкий И. Б., Лунц Л. А. Общее учение об обязательстве. - М.: Госюриздат, 1950.- 416 с.
16. Подцерковний О. П. Грошові зобов'язання господарського характеру: проблеми теорії і практики. – К.: Юстиніан. – 2006. – 424 с.
17. Право власності в Україні / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 816 с.
18. Примак В.Д. Вина і добросовісність у цивільному праві. – К.: Юрінком Інтер. - 2008. – 432 с.
19. Примак В.Д. Цивільно-правова відповідальність юридичних осіб. – К.: Юрінком Інтер. - 2007. – 432 с.
20. Смирнов А. М., Клещенков О. В. Транспортне право: Курс лекцій. – Донецьк: ДЮІ, 2006. – 300 с.
21. Хєда С.М. Правове регулювання участі іноземних юридичних осіб у цивільних правовідносинах (порівняльно-правовий аспект) . – К.: Юрінком Інтер. - 2005. – 184 с.

Інтернет-ресурси.

1. <http://www.rada.gov.ua>
2. <http://www.kmu.gov.ua>
3. <http://www.president.gov.ua>
4. <http://www.bank.gov.ua>
5. <http://www.sfs.gov.ua>
6. <http://www.customs.gov.ua>
7. <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. <http://www.menr.gov.ua>
9. <http://www.mof.gov.ua>
10. <http://www.me.gov.ua>
11. <http://www.drs.gov.ua>
12. <http://www.arbitr.gov.ua>
13. <http://www.spfu.gov.ua>
14. <http://www.rp.gov.ua>
15. <http://www.nssmc.gov.ua>
16. <http://www.mtu.gov.ua>
17. <http://www.mpe.kmu.gov.ua>

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями провідних засад конституції, господарського права, економіки, тощо;
- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;

- виконати індивідуальне завдання
- самостійну роботу, підготовка якої є обов'язковою умовою допуску до екзамену. Студент, який не підготував самостійну роботу, до екзамену не допускається.
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 35 балів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж **двох тижнів** після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо).

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view>)). У процесі навчання та при підготовці проєктної заявки забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

III навчальний семестр

Вид навчальної діяльності	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на практичному занятті	17	4	до 68
Індивідуальне завдання	2	3	до 6
Самостійна робота, реферативні повідомлення, вирішення практичних задач, складання документів	2	3	до 6
Підсумкова контрольна робота	1	20	до 20
Разом			до 100

IV навчальний семестр

Вид навчальної діяльності	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на практичному занятті	18	3	до 54
Індивідуальне завдання	3	4	до 12
Самостійна робота, реферативні повідомлення, вирішення практичних задач, складання документів	1	9	до 9
Екзамен	1	25	до 25
Разом			до 100